

spectacol), unde s-au distins mai mulți interpreți: Carmen Albu (*Ania*), Gabriel Mircea Velicu (*Trofimov*), Grig Dristaru (*Pișcică*), Ioan Crețescu (*Epihodov*), Oana Preda Gheorghe (*Duniașa*), Cristian Gheorghe (*Iașa*), Veronica Păpușă (*Charlotta*); în scena exploziei de bucurie pentru dobândirea livezii, excepțional Lucian Pânzaru (*Lopahin*); în sfârșit *Oratorul pisicilor turbate*, recital al actorului Ilie Gheorghe pe texte de I.L.Caragiale și din discursul parlamentarilor noștri, într-un scenariu alcătuit și regizat de el, cu o incisivă și savuroasă expresie comică.

Ce i-ar fi lipsit *Zodiei turnătorului* de la Teatrul Nottara, cu trei piese scurte de Jean Claude Carrière și doi actori foarte buni, Ștefan Sileanu și Irina Mazanitis, să fie un spectacol remarcabil? Regia, cred eu, pentru că, în parodia absurdului din prima și a treia piesă, schimbul de replici între protagoniști are fluentă și haz, dar nu și un anume tâlc, iar în a doua, dialogul cu răsturnări de tâlcuri dintre Ștefan Sileanu și Cristian Nicolae n-are gradația intensității, e monoton, banal, adormitor. Cu actori buni, Teatrul Tineretului din Piatra Neamț prezintă *Avarul* de Molière într-o versiune de Cristian Juncu zisă „de actualitate violentă”, cum a fost prezentată, dar, de fapt, illogică și într-o expresie plastică bizară, cu un turn alcătuit din obiecte alandala și neidentificabile, care se clatină mai întâi ca la seisme, apoi lasă să apară la ferestruici de colivie capetele odraslelor lui Harpagon, care, firește, nu mai au nume, protagonistul e tatăl și apare de la parter. Corneliu Dan Borcia nu prea are ce face în acest rol, jocul celorlalți are oarecare haz și vervă, dar n-are noimă și alunecă în grosolănie cu intervenția așa-zisului „baron” și strigătul lui golănesc „băăă!”. Un regizor cu palmares apreciabil, Petru Vutcărau, înscenează la Brăila *Lupii și oile* de A.N.Ostrovski într-o viziune și mai bizară de un grotesc excesiv, în care unii actori buni se pierd (Bujor Macrin), iar alții se maimuțăresc, arătându-și fundurile dacă sunt femei, clătinându-se ca la bâlci dacă sunt bărbați afumați. Ce a vrut, oare, tânărul Dan Tudor, pe care l-am răsfățat cu aprecieri la unele montări anterioare, cu actuala sa versiune scenică a comediei *A douăsprezecea noapte* la Galați, nu știu, dar rezultatul e dezamăgitor și sub orice comentariu.

Ruxandra ANTON

Livada este mai presus de personaje

Pentru a monta un spectacol Cehov și, mai ales, *Livada de vișini* îți trebuie același curaj ca atunci când montezi o piesă scrisă de un dramaturg necunoscut, pentru că trebuie să treci prin furcile caudine ale celorlalți *livezi* sădite de atâția alți regizori și riști să-i repeți. Ion Sapdaru a construit acest spectacol într-o conexiune permanentă cu măreția tragică a livezii. Relațiile dintre personaje au o dimensiune stranie încă de la început, mecanismul comunicării este fragmentat, adus până la intenție, abandonat unei dezordini intenționate. Altfel cum să explici o evoluție către fatalitate dacă toate elementele comunicării ar fi stabile? Pe de o parte. Pe de altă parte, comunicarea este deschisă către absolut, un absolut unic

Lucian PÂNZARU în Lopahin.

pentru fiecare, dar încercuit de simbolul livezii de vișini. Fiecare portret poartă o himeră cvasifigurativă care transformă deciziile în indecizii și indeciziile în decizii. Toată piesa cehoviană este centrată pe celebra replică shakespeareană, „*a fi sau a nu fi*”. Fatalitatea, deși planează tot timpul, nu reprezintă decât o nouă sursă de speranță, puterea fundamentală a omului, dar în același timp și experimentul cel mai riscant atunci când este secundat de pasivitate. Absolutul este sacrificat întotdeauna, absorbit de realitate. Orice trecere la o schimbare radicală se face printr-o *Livadă*. S-a spus despre *Livada de vișini* că este o piesă fără conflict, dar ce conflict poate fi mai mare decât acela dintre vis și realitate, dintre dorință și realizarea ei? Nu cumva acest conflict este motorul celorlalte conflicte? Duniașa se îndrăgostește de un lașă închipuit, Ania se îndrăgostește de un alt Trofimov (el fiind în realitate un naiv, viciat de idealism), Ranevskaia este bântuită de trecut și de sentimente confuze, de dorințe irealizabile, Varia este incapabilă să-și exteriorizeze sentimentele, dorințele ei sunt închise pentru totdeauna, Lopahin, deși își realizează dorințele materiale, este înfrânt prin pierderea relației cu Liubovi, relație neconștientizată până atunci ca fiind adâncă și mai presus de simțul proprietății, Gaev se lasă pradă viselor celorlalți și nu are nici un control asupra propriilor dorințe.

Ceea ce scade tonusul spectacolului, ritmul lui, și subminează comicul este conturul mult prea romantic al personajelor, or, personajele lui Cehov sunt extrem de reale. Trofimov ar fi trebuit să fie un personaj caraghios, un idealist de carton, un om care trăiește în peisajul complexelor ca și cum acestea ar trebui să fie o sursă vitală, fără să-i pese de realitate, într-o inconștientă, prețioasă și ridicolă – nuanțe care, acutizate, ar fi stârnit râsul – numai că Gabriel Mircea Velicu și-a condus personajul înspre un model cu un caracter aproape pozitiv, l-a umanizat printr-o doză de sentimentalism romantic, dar nu îndeajuns de desuet, e adevărat, credibil, bine jucat, dar care pierde esența unui personaj deosebit de important. Cine este Trofimov? Este o *livadă* pe un pământ neroditor, un intelectual care nu și-a asumat lecturile și care-și face un merit dintr-un crez împrumutat pe care nu-l practică. Chiar și Ana Maria Ciucanu, prin personajul Ranevskaia, a ratat pasaje ale comicului – ea vine de la Paris plină de stereotipii franțuzești, atât în limbaj cât și în comportament, care, dacă ar fi fost tratate cu măsura necesară de expresie artificială, ar fi adus zâmbet în sală. Ea joacă un patetism rafinat care evoluează spre straniu, își duce personajul într-o poezie romantică, este și ea *livada* care se lasă în bătaia intemperiilor și, la final, în bătaia loviturilor de topor ale hazardului. Or, *livada* lui Cehov este mai presus de personaje, ea cade răpusă de imperfecțiunile personajelor și imperfecțiunile lor sunt sursa comicului. Lopahin, un țăran cu o sănătate morală aparentă, condus de programul răzbunării pe condiția lui socială de slugă spre dorința îmbogățirii, este întruchipat de Lucian Pânzaru cu o delicatețe umană care transpare pe tot parcursul jocului și-i pregătește anihilarea victoriei finale. Gaev, reprezentat de Cătălin Cucu, este singurul personaj care servește comicul lui Cehov prin acea notă acută și exagerată pe care o dă unor replici de o banalitate și de un ridicol maxim, prin creionarea unui model de om derutat în permanență, deranjat tot timpul din monotonia lui rezistentă. Carmen Albu gravitează între o Ania conștientă de gravitatea pierderii livezii și cea a declinului mamei și între o Ania care întrevede dintr-o dată o altă *livadă*, energiile ei vitale fiind motivate doar de iubirea pentru Trofimov. Grig Dristaru ne propune un Simeonov cu înclinații romantice, dar profund realist, el crede tot timpul într-o soluție căzută din cer – felul în care aproximează idei

filosofice asupra vieții aduce o notă de umor. Oana Preda întruchipează o Duniașa ingenuă, poate singurul personaj cu un calcul autentic romantic interpus chiar în textul cehovian. Varia este personajul care-și sacrifică visele pentru binele celorlalți, ea trebuie să fie puternică și să ocrotească – Cristina Uja, studentă în anul III al UATC din Galați, care a înlocuit-o în festival pe Tamara Constantinescu, a reușit performanța ca în nici o zi să-și învețe textul și mișcarea scenică, să devină smerită, să aibă stângăciile personajului care nu vrea să iasă în evidență și să fie plină de forță și personalitate atunci când ceilalți au nevoie de ea. Contabilul Epihodov, jucat de Ioan Crețescu, deși un personaj angrenat într-un comic buf, dovedește și nuanțe de sensibilitate. Cristian Gheorghe aduce prin lașa imaginea șmecherului parvenit, cel care se folosește de toată lumea pentru a-și atinge scopurile, își părăsește iubita cu nonșalanță, dar căruia îi lipsește acea duritate tăioasă, pe măsura replicilor. Ca să trec prin toată galeria de personaje, ar mai fi: o Charlotta guvernanta care invocă ludicul drept fond al supraviețuirii (prin Veronica Păpușă), un Firs fabulos, martor loial al istoriei Liubovilor (prin Stelian Stancu), mama lui lașa, o țărancă îndurerată (prin Svetlana Friptu) și un trecător sărac, derutat de comportamentul boierilor (prin Petrică Păpușă).

Un alt element al construcției spectacolului este perspectiva: cea în spațiu, sugerată de puntea din fundalul scenei și perspectiva istorică, ca o sugestie a timpului dată de personajul colectiv – grupul cântăreților și cel al musafirilor. Scenografia, realizată de Rodica Arghir, interpune acel necesar peisaj care anunță dezastrul prin plafonul rabatabil înrămat cu bucăți de geamuri sparte, subliniază fragilitatea personajelor prin invazia păpușilor copilăriei, sugerează trecutul unor vremuri stabile prin prezența dulapului vechi de o sută de ani și cea a patefonului, aduce imaginea livezii și în casă prin mobilierul pictat cu vișine (o idee care plusează, totuși) și instalează o tensiune a obiectelor vitregite de locul lor prin pachetele enorme care covârșesc spațiul și prin arborele candelabrului unde se sting luminile casei și ale livezii. Reperele date de costume sunt gândite să completeze unicitatea fiecărui personaj. Musafirii invitați să dezamorseze încordarea instalată în așteptarea verdictului final poartă costume negre, au artificii aprinse în mâini și coifuri de clovni pe cap și traversează scena cu o veselie mecanică și grotescă, pregătitoare a tensiunii finale. Muzica (polcă, vals, cântece țigănești, bisericesti sau lumești) este punctată intermitent de ciripitul păsărilor, clipocitul apei, lătratul câinilor, sunetele ploii cu fulgere și trăsnete, croncănitul ciorilor care parcă spulberă victoria lui Lopahin și zgomotul securilor care intră tot mai adânc în maiestuoasa livadă, în timp ce Firs, uitat de toți, va transforma totul în cenușă. Ion Sapdaru este un regizor aspru, cu suflu vital puternic și nu știu dacă el sau actorii au decupat un Cehov cu multe tăceri pline de neliniști meditative – ceea ce știu însă este că și această livadă este un loc de întâlnire cu vidul ființei umane.

Teatrul Dramatic „Fani Tardini”, Galați – Livada de vișini de A. P. Cehov. Regia și ilustrația muzicală: Ion Sapdaru. Scenografia: Rodica Arghir. Coregrafia: Oana Sandu. Distribuția: Ana Maria Ciucanu, Carmen Albu, Cristina Uja, Tamara Constantinescu, Cătălin Cucu, Lucian Pânzaru, Gabriel Mircea Velicu, Grig Dristaru, Veronica Păpușă, Ioan Crețescu, Oana Preda Gheorghe, Stelian Stancu, Cristian Gheorghe, Petrică Păpușă, Svetlana Friptu, Aureliu Bătcă, Petrică Păpușă, Magda Vernescu, Corina Constantinide, Aureliu Bătcă, Mihaela Lecca, Petrică Păpușă, Tamara Manea, Dan Căpățână, Magda Vernescu, Lică Dănilă, Crina Stoica, Dan Căpățână, Cristina Uja, Mihai Ursachi, Titi Roșca, Laurențiu Buzilă, Florel Popovici și cățelușa Fiorella. Data premierei: 25 septembrie 2004. Data reprezentăției: 9 noiembrie 2004.